

Telegraful Roman

Apare Marția, Joia și Sâmbătă

ABONAMENTUL:

Pe un an 24 coroane.

Pe șase luni 12 cor. — Pe trei luni 6 cor.

Porunca vremii

E o cerință a vremii, mai ales a zilelor grele, cari le străbatem, ca povățitorii naturali ai satelor noastre, preotul și învățătorul, să nu-și mărginească activitatea lor la săvârșirea funcțiunilor strict pastorale, respective, macinarea pe de rost a manuialului, ci ei prin viață, munca și sfaturile lor să devină adevarătoare îndrumătoare, în toate manifestările de triu al sătenilor. Sfatul și învățătura dela amvor are nevoie de pilda vie din viața propovăduitorului chiar și din ograda parohială; să se răstrângă mai întâi în felul de orânduire a economiei de casă, în cutită varea grădinii și în felul de a lucra pământul, iar cunoștințele din școală să fie întemeiate pe practica ce e nevoie să o facă elevii sub conducerea învățătorului, în curtea școalei, care e și un învățătorului, în grădina școlări și în hotarul comunei.

Esperiențele facute în scurgerea vremii nu au prilejuit durerosă constatăre, că nici activitatea preotului și nici munca învățătorului în cele mai multe comune, nă sosten de așa fel, ca să prefacă viața satenilor, mai frumoasă, mai creștină și munca lor mai usoară și mai imbusugată în roduri. Nu, deocamdată în multe părți, felul de trai, orânduirea din curte și modul de lucrare a pământului, practicat de preot și învățător, nu difere întru nimic de al săteanului. De multeori avem tristul prilej de a vedea prim satele noastre grădini și întravalele părăgini, grădina școalei năpădită de buruieni și bălării, în schimb înțâlnim prin pieți și târguri, preot și învățător impreună cu sătenii, cumpărând cu bani scumpi, legume, poame și alt fel de produse,

cari pe lângă o conducere și sfat cuminte, sătenii și povățitorii lor le-ar fi putut produce cu puțină muncă și fără cheiulă.

Pentru curmarea acestei dure-roase stări de lucruri, și, pentru a da o nouă îndrumare vieții dela sat, dar mai ales a veni în zilele acestea grele și de mare cumpăt, în ajutorul nostru al tuturor se impun în mod imperios următoarele indatorii:

1. Preotii și învățătorii noștri să ostenească din toate puterile și cu toată râvnă a deveni cei dintâi: în ale economiei casnice, în ale economiei de viață și în ale economiei de câmp. Felul lor de munca și de trai să fie astfel, încât să servească în toată bună vremea ca exemplu sătenilor: în orânduirea cuminte și folositore a ogrăzii, a grădinii, în îngrăjirea vitelor și în lucrarea pământului. Prin sfatul și învățături să îndeplineasca perecindioză, atât în biserică, cât și în mod individual, să economizeze și să luceze pământul astfel, ca să aducă cel mai mare venit posibil, povătuindu-i în ce chip să utilizeze în zilele acestea, când lipsesc brațele de munca, încrengătorul școlar.

2. O altă trebuință de mare însemnatate este: a preface învățământul agricol, prevăzut în programe de învățământ, în chestiunea de preocupație zilnică din școală astfel și în afară de școală. Prin școală să se impărtășească elevilor, chiar și celor din clasele inferioare, în cadrele învățământului intuitiv, cunoștințele de lipsă, privitoare la economia casnică și la lucrarea pământului, înțemeindule pe deprinderi practice în grădina școlări și în hotarul satului. Numai așa va corăspunde școala la nevoile (țărănumi, numai așa propriașa culturală, morală și economică

a satelor se infiripează temeinice, când pornește dela deprinderile locului; numai așa se va convinge adânc (țărani) de folosale școalei, când vede că învățătura își găsește imediata aplicare în viață potrivit nevoilor și felului său particular de a lucra, (A. Culea).

Mai ales astăzi e nevoie de a preface o parte din munca școalei în munca pentru grădinărit. Legumele constituie o parte covârșitoare din materialele de nutrețământ. În urmă săteamul nostru trebuie învățat și dedicat să cultive fiecăruia din grădină, sămânând legumele de lipă, pentru a nu fi nevoie să le cumpere din târguri pe bani scumpi. Să în privința acesta preotul și învățătorul trebuie să premeagă cu exemplul.

La grădinărit pot să deie elevii, chiar și cei mai mici, un folositor și binevenit ajutor. Sub povata cuminte și supraveghere plină de bunăvoiță a preotului și a învățătorului, necare grădină, fiecare întravînal părăgini, fiecare bucată de pământ nelucrat, chiar și băltoacele, cuiurile acestea de boala din cuprinșul și jurul satului, să pot ușor preface în ce mai frumoasă și folositore grădină de legume. E exemplul elevilor din Germania și în urmă acestora al elevilor din orașele mai mari din patrie, poate servi în privința acestea de îndemn și îmbărbătare. Dar pe lângă folosul ne-înd aduce munca aceasta, mai rezultă un căstig de mare importanță: se cultivă în elevi predispoziții, dragoste de natură și înțelegeră ei.

Învățătorii în puterea funcțiunii lor sunt datori să îngrijească cu multă stăruință de cultivarea grădinierii școlare. Ea trebuie întocmită astfel ca să fie miniatură corăspunzătoare a regiunii în care se află satul. O gră-

INSERTIUNILE:

Un sir cu litere mărunte pentru întâia oră 30 fil., pentru a doua și a treia oră 20 fil.

Pentru inserare mai mare după invoișă.

FOIȘOARA

Ucraina și ucrainenii

— Iosefini —

Dreptul la viață liberă pentru Ucraina îl garantează nu numai cele 30 milioane, care formează poporul ucrainean, ci limba lor particulară, literatura lor, care are opere de valoare universală, poezile lor lirice pline de-o muzicalitate remarcabilă, căntecile lor istorice prin care «se păstrează din generație în generație amintiri precise despre luptele poporului ucrainean cu turci, tătarî și poloni», în fine totuștiora istoria lor lungă și glorioasă.

Publicul mare românesc, puțin cunoaște viața și istoria acestui popor, cu care strămoșii românilor, din îndepărtate vremuri, au avut strânsă legătură de prietenie, fiind ei de-a aceașa lege și având aceeași dușmanii cari în nelinișteau și voiau să le răpească neașternă.

În secolul al XIV-lea când Ucraina a judecat sub stăpânirea polonilor, eroii lor căzuți pentru neașternă pierdută, se adăposteau în Moldova.

Aceștia cu ajutorul lui Ștefan cel

Mare și Bogdan curăță Galitia întreagă de poloni. Când moștenirea lui Ștefan ajunge în mâni slabă, un partid dintre boeri cheamă pe scaunul Moldovei pe viteazul cneaz Dumitru Visnovitzki, care alungă pe turci și ocupă Iași. Un alt fruntaș al căzărilor care ocupă scaunul Moldovei, este Ivan Potcovite, de origine moldovan.

Vremurile acestea de bejenie sănt prinse în pagini strălucite, de un distins novelist român în următorul mod:

«Legătura cea mai strânsă între aceste două popoare o formează Petru Mogoșă mitropolitul Kievului din secolul XVII. Dânsul este fundatorul renumitei academii latino-slavone din Kiev, regeneratorul bisericii ucraiene. Petru Movilă este fiul unui domn moldovan plecat de pe scaun în urma unei fururi lăuntrice. Numele lui este scris cu litere de aur pe paginile istoriei ucraiene».

Nu trebuie să trecum cu vedere nici pe hanulun cazaclilor zaporojeni, Bogdan Chelintzky, care că să se înfărcășează fiul de poloni, cere pentru fiul său Timuș, urat de mama focului, pe Ruxanda cea frumoasă a lui Vasile Lupu. La peșit au venit 100 de mii de cazaclii, care după înprejurări puteau să se prefacă în nuntaș,

sau în dușmani. Nunta s'a înjunăt la 10 August 1652; dar în anul următor, căzând Timuș în luptă dela Suceava, Roxanda se întoarce înapoi în țara ei.

(Va arme)

Versuri soldătești

— Trimise de frații Lazăr, Gheorghe și Costandin Borda din Ciugudel de jos. —

Foaie verde, foae creață,
Într-o zi de dimineață,
Pe un munte înalt tare
S-a pornit lupia cea mare:
Şprânelele cădeau 'ntre noi
Ca picături de ploii,
Ne 'mprescau năprâznic foc,
Doar să ne opreasă 'n loc.
Maiorul, om cărăuș,
Nu se 'ntinde 'n dekungs' jos,
Că prin foc se preumbă
Să își gardă cuvântul:
— Dați, feciorii mei iubiti,
Pe dușmani să-rișipă!
Dați mereu, și nu crăpăti,
Pe dușman să-rișapăta,
Feciorii când auzează,

Inainte s'aruncă,
Din sanjur dușmani scoatea,
Pe fugă iute 'n pună, —
Să-i vedean înprășiată,
Ca și znopti deslegați.

II

Frunzulijă de hemei,
Am pas mâna pe condet,
Pe condet și pe hârtie,
Să fi trimis o carte tie
Pe o frunză de trifoi,
Să-mi scrii altă înapoii.
Eata-ți scria, că mai departe,
Eu mă 'nchin cu sănătate,
Cu mult dor și cu iubire,
Să afii de mină și gîre.
Îți scriu carte rotunjărdă
Cu fec delă înțimordă,
Cărticul 'n patru tuni,
Cu zile și vorbe dulci;
Cărticul 'n patru părți,
Să nu mi-o citească tață,
Făr singurd cumneata,
Să-mi las stamperi înima.
Du-te, carte, du-te în pace,
Eu rămân, că n'am ce face.

